Aleg. XLIV.

USTAWA

obowiązująca dla Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem, o ochronie własności polowej.

Za przyzwoleniem Sejmu Królestwa Mego Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem postanawiam, co następuje:

I. O własności polowej i przestępstwie polowem.

§. 1.

Własność polowa stawia się pod szczególną ochronę ustawy niniejszej.

Przy zastosowaniu ustawy mają być rozumiane pod własnością polową wszelkie przedmioty, które z prowadzeniem gospodarstwa wiejskiego polowego w najobszerniejszem znaczeniu słowa w pośrednim lub bezpośrednim zostają stosunku, a to jak długo pozostają na otwartem polu.

Do własności polowej zaliczać przeto należy tak grunta same, jakoteż i role, łąki, pastwiska, ogrody, winnice, sady i plantacye wszelkiego rodzaju, tłokarnie, szopy na polu stojące, płoty, ogrodzenia, sadzawki, rezerwoary na ryby, i zakłady do sztucznego chowu ryb, zakłady do nawodniania i odwodniania, budowy wodne i kanały, studnie polowe, drogi polne, ścieżki i t. p. jakoteż wszelkie jeszcze niezebrane z pola ziemiopłody i zasiewy, stogi siana, słomy i zboża, pozostawione w polu, gospodarcze sprzęty i narzędzia, bydło robocze i pasące się, obornik i t. d.

§. 2.

Jako przestępstwa polowe mają być uważane i karane wszelkie uszkodzenia własności polowej,

tudzież wszelkie przekroczenia zakazów w niniejszej ustawie zawartych, jakoteż zakazów szczegółowych, wydanych na mocy tej ustawy przez władzę polityczną (Starostwo powiatowe, Radę gminną, przełożonego obszaru dworskiego) o ile te uszkodzenia lub przekroczenia rzeczonych zakazów nie podlegają postępowaniu według ogólnej ustawy karnej lub według szczegółowych ustaw i przepisów, wydanych celem ochrony innych gałęzi kultury krajowej, mianowicie praw wodnych lub odnoszących się do sprawowania policyi drogowej.

§. 3.

W szczególności uznaje się jako zabronione:

a) nieuprawnione chodzenie, koczowanie, jeżdżenie wierzchem i wozami po ogrodach w ogóle, dalej po uprawionych lub do zasiewu przygotowanych rolach, tudzież po łąkach w czasie porostu trawy, wreszcie na gruntach wszelkiego rodzaju, jeśli takowe przez ogrodzenia, tablice ostrzegające lub inne widoczne znaki ostrzegające wskazane są jako zamknięte;

b) nieuprawnione wstępywanie na drogi, które w czasie dojrzewania winogron, zboża lub owoców wskutek zarządzenia przełożonego gminy zaparte zostały i jako takie oznaczone są tablicami ostrzegającemi lub innemi widocznemi znakami;

c) samowładne uprzątywanie ogrodzeń, jakoteż swawolne otwieranie zapór u tychże i usuwanie lub zatarcie tablic ostrzegających i zakazów;

d) samowładne utworzenie ścieżek lub dróg polowych;

e) samowładne zaorywanie, przekopanie lub inne uszkodzenia wspólnych dróg lub ścieżek polowych, usunięcie lub przeniesienie znaków granicznych, wreszcie zaorywanie obcych gruntów;

f) nieuprawnione obłamywanie lub obcinanie pni, gałęzi, konarów, kwiatów i owoców, obrywanie liści z drzew i krzaków użytecznych, wyciąganie palików chroniących drzewa;

g) samowładne obcinanie lub obrywanie kłosów zboża, strączków lub roślin wszelkiego rodzaju na rolach uprawionych, zrzynanie lub wyrywanie trawy po drogach lub miedzach;

h) nieuprawnione zbieranie lub wykopywanie kości, szmat lub materyj nawozowych w ogrodach lub na rolach, łąkach lub pastwiskach, tudzież nieuprawnione kopanie na obcych gruntach ziemi, piasku, żwiru, kamieni, niemniej zbieranie liści i owoców opadłych czy to źrałych czy niedojrzałych;

i) nieuprawnione składanie lub zrzucanie kamieni, rumowiska, skorup, śmiecia i chwastów na obcym gruncie lub drodze;

k) nieuprawnione używanie cudzych drabinek do suszenia siania, szop polowych lub narzędzi i sprzętów w polu pozostawionych, tudzież ukrywanie, zabieranie lub uszkodzenie tych ostatnich;

l) swawolne wywracanie lub rozrzucanie obcych kup ziemi, oborniku, zboża lub podściółki, brogów słomy, siana i zboża, niemniej uszkodzenie znajdujących się na polu obcych urządzeń do suszenia paszy;

m) samowładne wypalanie oparzysk torfowych.

§. 4.

Po za zamkniętemi lub zagrodzonemi miejscami nie wolno pozostawiać bydła bez dozoru

Jeśli szczególne stosunki miejscowe wymagają wyjątków od tego postanowienia, — może Rada gminna przyzwolić na takowe.

§. 5.

Pasanie bydła po za miejscami zamkniętemi lub zagrodzonemi dozwolonem jest tylko pod dozorem zdatnego pastucha.

Na pastwiskach, które są tak małe lub tak położone, iż zachodzi obawa, że bydło na obce grunta przejść, lub że obca własność polowa przez bydło uszkodzoną być może, winno być bydło postronkami przywiązane do przedmiotów nieruchomych, lub prowadzone na postronkach.

§. 6.

Na gruntach, które nie są tak ze wszystkich stron zamknięte, iżby tem samem przystąpienie bydła było niemożliwem, zakazuje się wszelkiego paszenia nocną porą, choćby nawet trzymając bydło na postronkach. Ze względu na szczególne stosunki miejscowe, może Rada gminna przyzwolić na wyjątki od tego zakazu.

§. 7.

Wypęd bydła na pastwisko i zapędzanie jego do domu może jeno za dnia mieć miejsce.

Podporą dzienną w przeciwstawieniu do nocnej rozumie niniejsza ustawa czas od godziny przed wschodem do godziny po zachodzie słońca.

§. 8.

Jeśli drogi wiodące na pastwisko są tego rodzaju, iż można słusznie obawiać się uszkodzenia obcej własności polowej przez bydło przepędzane, może Rada gminna wydać zakaz, by na wskazanych przez nią przestrzeniach dróg nie pędzono bydła na paszę inaczej, jak w pętach lub na postronkach.

§. 9.

Polityczna władza powiatowa może ze względu na stosunki miejscowe celem ochrony własności polowej zarządzić, by przepęd obcych stad bydła nocną porą gościńcami lub drogami wzdłuż niezagrodzonych pól lub łanów odbywał się tylko pod dozorem poganiacza, ustanowionego przez przełożonego gminy, którego winien wynagrodzić prowadzący bydło wedle taryfy przez władzę potwierdzonej.

§. 10.

Pędzenie, trzymanie lub pasienie bydła po obcych gruntach, gdzie nie polega na szczegółowych tytułach prawnych, jest dozwolonem jedynie za wyraźnem przyzwoleniem właściciela gruntu.

To postanowienie odnosi się w szczególności także do paszenia na ugorach i ścierniach, tudzież po drogach i miedzach polowych.

§. 11.

Pokłosie w ogrodach, sadach lub na rolach i łąkach w nocy (§. 7.) wzbrania się bezwarunkowo, w dziennej porze zaś może się odbywać tylko za przyzwoleniem właściciela gruntu.

§. 12.

Prawo wydania szczegółowych zarządzeń, przyznane w §§. 4, 6, 8 i 9 Radzie gminnej względnie przełożonemu gminy, wykonywać ma na obszarze dworskim przełożony tegoż obszaru.

II. Postanowienia karne.

§. 13.

Przestępstwo polowe ma być karanem grzywną od 1 do 40 zł. lub aresztem od 6 godzin do 8 dni.

Nastepne §§. 14 i 15 zawierają jednak wyjątki od tego ogólnego postanowienia.

§. 14.

Przestępstwa zakazów i zarządzeń mających na celu ochronę od szkód wyrządzanych przez bydło, a zawarte w §§. 4 do 10 mają być karane wedle następującego wymiaru:

za każdego konia, muła lub osła .	1 zł.	—	ct.
za każdą sztukę bydła rogatego .	—	50	„
„ „ „ nierogacizny . .	—	30	„
„ „ „ kozy	—	30	„
„ „ „ owiec	—	20	„
„ „ „ gęsi	—	10	„
„ „ „ innego drobiu . .	—	5	„

Wymiar ten kary ma być podwojonym, jeśli bydło z umysłu na obcy grunt na paszę zostało

wypędzone, albo jeśli przestępstwo w nocy popełniono (§. 7.).

Podwojenie kary nastąpić ma także wtedy, jeśli przestępstwo zostało popełnione na uprawionych rolach, w ogrodach lub winnicach, na wilgotnych lub przepaścistych łąkach, tudzież na gruntach, które ogrodzeniem, tablicami ostrzegającemi lub innemi w miejscu zwykłemi znakami oznaczone są jako zamknięte.

Przestępstwo wymierzone w §. 3. lit. a. i b., jeśli zostało popełnione przez nieuprawnione chodzenie, lub koczowanie ma być karanem po 50 ct. od osoby, jeśli zaś popełniono je przez samowładne jeżdżenie konno lub zaprzęgiem, po 1 zł. od każdej sztuki bydła obładowanego lub zaprzężonego, następnie ma być karane wzmiankowane w §. 3. lit. f. uszkodzenie na pniu drzew i krzaków użytecznych grzywną po 2 zł. od każdego drzewa lub krzaku obrywanie liści, łamanie lub inne uszkodzenie gałęzi, krzaków i kwiecia, lub owoców po 1 zł. od każdego drzewa lub krzaku, wreszcie wyciąganie pali przy drzewach po 1 zł. od pala.

Jeśli zachodzą okoliczności na szczególne uwzględnienie zasługujące, można zniżyć oznaczenie powyższej kwoty grzywien; lecz nigdy niżej połowy wymiaru prawnego. W żadnym jednak razie nie może grzywna powstała ze sumy poszczególnych kwot w tej samej sprawie karnej przewyższać łącznej kwoty 40 zł.

§. 15.

Jeżeli przestępstwo zostało popełnione przez dzieci, sługi lub pastuchów, wskutek niedokładnego polecenia lub nieudolności ich do należytelnego tegoż wypełnienia, wydający to polecenie ma być karany grzywną 10 zł. za zaniedbanie winnej troskliwości, a to bez względu na to, czy pominione osoby zostały pociągnięte do odpowiedzialności karnej lub nie.

Postanowienie to ma mianowicie i wtedy być zastosowane, jeżeli pastuchów nie obznajomiono dokładnie z granicami obszaru pastwiska. Grzywna nałożyć się mająca na udzielającego polecenia nie może jednak być wyższą od kwoty, jaka jest postanowioną za przestępstwo popełnione przez po-

wyższe osoby. Za szkodę dokonaną odpowiada polecający według postanowienia §. 1315 ogól. ust. cywilnej.

§. 16.

Szkodnik polowy winien prócz kary wynagrodzić zawsze także szkodę wyrządzoną.

Jeżeli przestępstwo polowe popełniło kilka osób, odpowiada każda za wyrządzoną szkodę według postanowienia §§. 1301 i 1302 ust. cyw.

III. O straży polowej.

§. 17.

Dla ochrony własności polowej od szkód ma być ustanowioną straż polowa i jako taka zaprzysiężoną.

Każda gmina obowiązaną jest dla ochrony gruntów, w jej terrytoryum położonych, stanowiących dobro polowe, z wyjątkiem gruntów, dla których na mocy §. 18. właściciele sami utrzymują dozorców polowych, ustanowić wspólną zaprzysiężoną straż polową w odpowiedniej ilości.

Równy obowiązek ciąży na obszarze dworskim co do gruntów w obrębie jego położonych.

Koszta utrzymania straży ustanowionej przez gminę winni ponosić w myśl ustawy gminnej posiadacze gruntów, które dozorowi straży zostały poruczone w miarę płaszczyzny tych gruntów. Może jednak za przyzwoleniem polit. władzy powiatowej kilka gmin lub obszarów dworskich ustanowić wspólnego dozorcę polowego, dla gruntów położonych w obrębie ich terytoryów, jeżeli w ten sposób będzie dostatecznie zapewnioną zamierzona ochrona własności polowej.

Polityczna władza krajowa może w porozumieniu w Wydziałem krajowym, uwolnić od obowiązku trzymania straży polowej gminy lub obszary dworskie, dla których wedle miejscowych lub innych stosunków utrzymowanie straży polowej zbędnem się okaże, a to albo pod względem całego terytorium albo względem pewnej części jego, na czas oznaczony lub nie oznaczony.

§. 18.

Jeden lub kilku posiadaczy kompleksu nieprzerwanego gruntów mających przestrzeni najmniej 50 hektarów, ($86^3/_{10}$ morgów u. a.) a stanowiących własność polową, mogą dla tych gruntów ustanowić osobną zaprzysiężoną straż polową, przyczem nie stanowi różnicy, czy dotyczące grunta położone są w tej samej gminie lub nie, jeźli tylko połączeniu ich w jeden kompleks dozorczy nie stoją na zawadzie przeszkody miejscowe.

Postanowienie osobnej zaprzysiężonej straży polowej dla obszaru niezawierającego wyż wspomnionej ilości gruntu, wymaga poprzedniego przyzwolenia politycznej władzy powiat., które zresztą może być odmienione wtedy tylko, jeżeliby zachodziły ważne powody przeciw zamierzonemu ustanowieniu osobnej straży.

§. 19.

Polityczna władza powiatowa zatwierdza i zaprzysięga ustanowionego strażnika polowego. Uważany być ma on przeto za straż publiczną w myśl ustawy z dnia 16. czerwca 1872 (dz. u. p. N. 84). Zatwierdzenie i zaprzysiężenie to może jeno nastąpić na żądanie ustanawiającego strażnika.

Przysięgę winien złożyć wedle załączonej ./· roty.

§. 20.

Zatwierdzenie i zaprzysiężenie może polityczna władza powiatowa odmówić z powodu braku uzdolnienia fizycznego lub jeżeli nie zasługuje na zaufanie.

§. 21.

Jako strażnicy polowi mogą być zatwierdzone i zaprzysiężone tylko takie osoby, które ukończyły rok 20. życia i posiadają znajomość ustaw i przepisów odnoszących się do ich służby, — wolno także do straży polowej przeznaczyć i jako takich zaprzysiądz zaprzysiężonych strażników lasowych.

§. 22.

Każdemu, którego jako strażnika polowego zaprzysiężono, winna polityczna władza powiatowa wydać dla legitymacyi jego certyfikat, jako w urzędowaniu tem zatwierdzonym i zaprzysiężonym został (§. 19.) zawierający zarazem imię postanawiającego i dokładne oznaczenie obszaru poddanego jego dozorowi.

O zachodzących w rejonie nadzorczym zmianach winien postanawiający bezzwłocznie donieść politycznej władzy powiatowej celem sprostowania pomienionego certyfikatu.

Przy przejściu strażnika polowego w obowiązek innego właściciela polowego winien strażnik certyfikat ten przedłożyć politycznej władzy powiatowej nowego swego stanowiska, która wyda mu nowy zmienionym stosunkom odpowiadający certyfikat z odwołaniem się na przysięgę jego złożoną przy wstąpieniu do służby poprzedniej.

Formularz certyfikatu oznaczy polityczna władza krajowa.

§. 23.

Jeżeli co do strażnika zaprzysiężonego zajdą okoliczności, które w myśl §. 20. stałyby na przeszkodzie odebraniu od niego przysięgi, a utrata posady musi nastąpić już wskutek wyroku karnego sądu na mocy ustawy karnej, winna polityczna władza powiatowa orzec, czy ma być odwołanem udzielone takiemu strażnikowi zatwierdzenie (§. 19.) i odebrany mu certyfikat wystawiony w myśl §. 22.

§. 24.

Strażnik zatwierdzony i zaprzysiężony obowiązanym jest przy wykonaniu służby używać odznak służbowych przez polityczną władzę powiatową przepisanych i należycie ogłoszonych.

Również jest uprawniony do noszenia w służbie krótkiego pałasza, z którego jednak wolno zrobić użytek tylko w wypadkach usprawiedliwionej obrony własnej.

§. 25.

Co do stanowiska urzędowego zaprzysiężonego strażnika polowego, a mianowicie pod względem wiarogodności zeznań jego, tudzież praw przysługujących mu przy przytrzymywaniu i śledzeniu osób przydybanych przy popełnianiu czynów karygodnych, własności polowej zagrażających lub podejrzanych o czyn podobny, dalej co do konfiskowania przedmiotów z czynu karygodnego pochodzących lub do popełnienia takowego przeznaczonych, wreszcie co do obowiązku do oddania tychże przedmiotów, jakoteż osób przyaresztowanych, — obowiązują postanowienia ustawy z dnia 16. czerwca 1872 (Dz. p. p. Nr. 84).

§. 26.

Jeśli nastąpiło uszkodzenie gruntu przez bydło, winien strażnik polowy, jeżeli tego nie uczynił sam poszkodowany, zająć w jego nieobecności za niego wystarczającą dla zabezpieczenia odszkodowania (§, 1321) ilość sztuk bydła.

Postanowiony przez gminę polowy nie ma jednak przedsiębrać tej grabieży wtedy, jeśli szkodę wyrządziło bydło należące do stada gromadzkiego pozostające pod nadzorem pastucha przez gminę ustanowionego.

§. 27.

Polowy winien donosić zaraz o każdem dostrzeżonem przestępstwie polowém temu, kto go ustanowił strażnikiem, a to bez różnicy, czy wiadomy jest winowajca lub nie, mianowicie ma o tem donieść polowy, ustanowiony przez gminę przełożonemu gminy, a ustanowiony przez obszar dworski lub też w myśl §. 18. swemu służbodawcy a zarazem także przełożonemu gminy.

§. 28.

Polowy winien rzeczy i narzędzia, które z powodu przestępstwa polowego odebrał w myśl §. 5. i 6. ustawy z dnia 16. czerwca 1872 (Dz. p. p. Nr. 84) oddać natychmiast przełożonemu gminy.

Jeżeli nastąpiło zajęcie bydła przez ustanowionego od gminy polowego, winien tenże bydło zajęte oddać natychmiast przełożonemu gminy. Polowy zaś ustanowiony przez obszar dworski lub też w myśl §. 18., ma bydło zagrabione natychmiast oddać swemu służbodawcy, a zarazem donieść o zajęciu przełożonemu gminy.

§. 29.

Polityczna władza powiatowa obowiązaną jest, prowadzić wykaz wszystkich znajdujących się w powiecie zaprzysiężonych polowych i utrzymywać ten wykaz w ciągłej ewidencyi.

Naczelnik gminy i przełożony obszaru dworskiego względnie właściciele gruntowi (§. 18) są obowiązani pod zagrożeniem grzywny od 2 do 10 zł. donosić politycznej władzy powiatowej najdalej do 14 dni o każdej zmianie w stanie ustanowionej przez nich zaprzysiężonej straży polowej.

IV. O postępowaniu i władzach do tego powołanych.

§. 30.

Co do przeprowadzenia postępowania karnego z powodu popełnionych przestępstw polowych nie ma różnicy, czy takowe popełnione zostały w gminie, czy też na obszarze dworskim.

Dochodzenie i karanie przestępstw polowych przysłuża naczelnikowi gminy, w której obrębie przestępstwo popełnione zostało, względnie przy której istnieje dotyczący obszar dworski.

To prawo karania wykonuje według postanowień ustawy gminnej naczelnik gminy wraz z dwoma asesorami (przysiężnymi) w poruczonym zakresie działania.

Jeżeli atoli obwiniony jest o przestępstwo właściciel lub przełożony obszaru dworskiego, lub jeżeli obwinione są osoby będące organami gminy o przestępstwo polowe na szkodę innej gminy, lub jeżeli wogóle sprawa tyczy się przestępstwa polowego, względem którego zwierzchność gminy powo-

łana według powyższej zasady do sądzenia sprawy jest interesowaną, natenczas należy przeprowadzenie postępowania karnego w pierwszej instancyi do politycznej władzy powiatowej.

§. 31.

Wdrożenie postępowania karnego ma nastąpić tylko na żądanie poszkodowanego przez przestępstwo polowe, albo na bezpośrednie doniesienie zaprzysiężonego polowego.

§. 32.

Przełożony gminy jest obowiązany zawiadomić natychmiast poszkodowanego o każdem naruszeniu bezpieczeństwa własności polowej, o którem mu doniesiono, a o takich przekroczeniach, które podpadają pod powszechną ustawę karną bezzwłocznie donieść sądowi do dalszego zarządzenia.

§. 33.

Przełożony gminy winien rzeczy pochodzące z polowego przestępstwa, które mu wręczył strażnik polowy, wydać w myśl §. 28 poszkodowanemu właścicielowi, jeżeli tenże jest wiadomy.

Jeżeli poszkodowany nie jest wiadomy, ma naczelnik gminy celem jego wyśledzenia co potrzeba zarządzić, a rzeczone przedmioty tymczasowo przechować lub też gdyby takowe zepsuciu podlegały, na korzyść niewiadomego poszkodowanego zlicytować albo w inny odpowiedny sposób spieniężyć.

Jeżeli poszkodowany mimo, że zarządzono jego wyśledzenie nie zgłosi się o odebranie tych przedmiotów, względnie ich wartości w przeciągu jednego roku, od czasu popełnionego przestępstwa polowego, ma być kwota uzyskana ze sprzedaży rzeczy w drodze licytacyi, jeżeli nie przewyższa 5 zł. oddaną miejscowemu funduszowi ubogich za poręką gminy co do pretensyj, któreby właścicielowi tych rzeczy mogły służyć w ciągu czasu przedawnienia.

Jeżeli zaś uzyskano ze sprzedaży wyższą od powyższej kwotę, to należy ją odesłać do politycznej władzy powiatowej do dalszego zarządzenia.

§. 34.

Skoro przełożonemu gminy oddano zajęte bydło w myśl §. 28., winien o tem niezwłocznie zawiadomić tak właściciela zagrabionego bydła, jeżeli jest wiadomym, jakoteż poszkodowanego, a zarazem zawezwać tego ostatniego, by swoje pretensye co do wynagrodzenia szkody uzasadnił najdalej w przeciągu 8 dni od dnia zajęcia, w przeciwnym bowiem razie, musianoby zajęte bydło zwrócić zgłaszającemu się właścicielowi.

Jeżeli poszkodowany zażąda wynagrodzenia szkody w przeciągu powyższego terminu, ma naczelnik gminy względem wysokości odszkodowania przeprowadzić rokowania między poszkodowanym i właścicielem zajętego bydła, celem doprowadzenia dobrowolnej ugody, a jeżeli ugoda nie przyszła do skutku, poszkodowany wniósł jednak skargę do sądu w myśl §. 1321, ust. cyw., oznaczyć kwotę na zabezpieczenie odszkodowania, za której złożeniem wydane ma być zajęte bydło właścicielowi jeszcze przed prawomocnem ukończeniem postępowania względem przestępstwa polowego (§. 1322. ust. cyw.)

§. 35.

Postanowienie §. 34. i unormowana tamże czynność przełożonego gminy, mają być zastosowane także w tym wypadku, jeżeli zajęcie wykonane zostało na korzyść poszkodowanego służbodawcy przez jego zaprzysiężonego polowego.

§. 36.

Przełożony gminy ma względem każdego wypadku popełnionego przestępstwa polowego, który w myśl §, 31. ma stanowić przedmiot dochodzenia, natychmiast skonstatować istotę czynu i zebrać dowody, a jeżeli zgoda między poszkodowanym i obwinionym co do odszkodowania nie przyszła do skutku, oznaczyć zarazem kwotę tego odszkodowania przez oszacowanie z uwzględnieniem rzeczy pochodzących z przestępstwa polowego a wydanych poszkodowanemu w myśl §. 33.

§. 37.

Do oszacowania szkody wyrządzonej przez przestępstwo polowe, powołaną jest najpierw zaprzysiężona straż polowa.

Jeżeli jednak szkoda według mniemania polowego przewyższa kwotę pięciu złr., winien w takim razie przełożony gminy zarządzić oszacowanie takowej przez zaprzysiężonego detaksatora.

Oszacowania szkody przez zaprzysiężonego detaksatora, mogą jednak zresztą w każdym wypadku przestępstwa polowego żądać u przełożonego gminy tak poszkodowany jako też obowiązany do odszkodowania.

§. 38.

Jeżeli oszacowania szkody nie może uskutecznić w myśl §. 37. zaprzysiężona straż polowa, winien przełożony gminy użyć do tego detaksatorów ustanowionych i zaprzysiężonych do oszacowań sądowych; jeżeli nie ma takich detaksatorów to ustanowi polityczna władza powiatowa na prośbę gminy, osobnych detaksatorów dla przestępstw polowych i odbierze od nich przysięgę sama lub przez delegata, którego do tego aktu przeznaczy.

§. 39.

Wyrok karny ma zawierać zarazem orzeczenie co do wynagrodzenia należącego się poszkodowanemu, czy to na podstawie zgody zawartej z obwinionym o przestępstwo polowe, czy też na podstawie uskutecznionego oszacowania, jeżeli takowe nie przewyższa kwoty 15tu złr., lub jeżeli zasądzony nie zaprzecza słuszności szacunku:

Jeżeli oszacowanie przenoszące kwotę 15tu złr. jest zakwestyonowane, to w orzeczeniu karnem powinno być przyznane odszkodowanie tylko do wysokości 15 złr. a z pretensyą do wyższego wynagrodzenia odesłanym poszkodowany do drogi sądowej.

Zarazem należy orzec o osobie obowiązanego do wynagrodzenia w myśl §§. 15. i 16., a w razie

jeżeli osoby trzecie, którym współwiny zarzucić nie można, korzystały z przestępstwa polowego, przez paszenie itd., należy nadto orzec, o ile te osoby w granicach co do wysokości kwoty w ustępie pierwszym oznaczonych, winni są wynagrodzić poszkodowanemu wyrządzoną szkodę.

§. 40.

Orzeczenie karne ma nadto winnemu nałożyć zwrot wydatków, powstałych wskutek zajęcia i żywienia bydła, jako też wskutek szacowania szkody przez zaprzysiężonych detaksatorów.

§. 41.

Narzędzia użyte do wykonania karygodnej czynności a odebrane z powodu popełnionego przestępstwa polowego, i należące do przestępcy, przepadają, jeżeli poszkodowany otrzymał wynagrodzenie za wyrządzoną mu szkodę i jeżeli koszta postępywania karnego są pokryte — na rzecz funduszu ubogich, o ile wartość tych rzeczy nie przenosi kwoty 5 złr. a przytem jest mniejszą, aniżeli przyznane wynagrodzenie szkody.

W razie jeżeli te przypuszczenia nie nastąpią, należy narzędzia zwrócić właścicielowi, jeżeli poszkodowany nie ma do nich pretensyi prawnej.

§. 42.

Od orzeczenia przełożonego gminy odwołać się można do tej władzy politycznej, której odnośna gmina podlega bezpośrednio w przekazanym zakresie działania (starostwo powiatowe, władza krajowa).

Odwołanie się wnieść należy w przeciągu ośmiu dniu licząc od dnia ogłoszenia, a względnie doręczenia orzeczenia do przełożonego gminy na piśmie albo ustnie.

Przeciw dwom równobrzmiącym orzeczeniom nie ma dalszego odwołania się.

Jeżeli postępowanie karne przysłuża starostwu powiatowemu, jako pierwszej instancyi, to co do dalszego odwoływania się, obowiązują odnośne powszechne przepisy.

§. 43.

Kary pieniężne wpływają do funduszu ubogich tej gminy, w której obrębie zostało popełnione przestępstwo polowe, a względnie przy której istnieje dotyczący obszar dworski.

W razie niemożności ściągnięcia kary pieniężnej, należy ją zamienić na karę aresztu, albo na dnie robocze, do publicznych celów.

Przytem wymierzać można zamiast grzywny do 5. zł. karę aresztu do 24 godzin, lecz nigdy karę aresztu niżej 6 godzin.

Zwykłą miejscową płacę robotnika uważać należy jako równą jednemu dniowi roboty.

§. 44.

Przez przedawnienie gaśnie dochodzenie i kara przestępstw polowych, jeżeli przeciw przestępcy nie nie było wytoczone dochodzenie w przeciągu 3 miesięcy od dnia kiedy przestępstwo zostało popełnione.

Pretensye do odszkodowania z powodu przestępstwa polowego, które ze względu na niewytoczone śledztwo zostały przedawnione, mogą być poszukiwane w drodze cywilnej.

V. O utracie mocy obowiązującej dawniejszych przepisów i o przeprowadzeniu niniejszej ustawy.

§. 45.

Z dniem, w którym niniejsza ustawa stanie się obowiązującą tracą swą ważność wszystkie przepisy tyczące się ochrony pól, o ile te zostały uregulowane niniejszą ustawą a mianowicie rozporządzeniem ministerstwa spraw wewnętrznych i sprawiedliwości z 30. stycznia 1860 (Dz. p. p. Nr. 28.)

§. 46.

Wykonanie tej ustawy polecam moim Ministrom rolnictwa i spraw wewnętrznych.

Rota przysięgi

dla straży polowej.

Przysięgam, iż powierzoną nadzorowi memu własność polową dozorować i strzedz będę zawsze jak najstaranniej i najwierniej, iż będę wszystkich, którzyby w jaki bądź sposób usiłowali takową uszkodzić lub rzeczywiście uszkadzali lub też w ogóle przestępstw polowych dopuszczali się, nie oglądając się na względy osobiste, sumiennie donosił, wedle potrzeby w drodze prawnej grabił ich lub przytrzymywał, że nigdy niewinnego nie będę fałszywie zaskarżał, lub podejrzywał, że będę się starał przeszkadzać wszelkiej szkodzie, że będę podawał szkody dokonane i szacował takowe wedle najlepszej wiedzy i sumienia mego, tudzież, że będę żądał zapobieżenia tymże w drodze ustawą przepisanej, iż bez wiedzy i zezwolenia moich przełożonych jeżeli nie zajdzie nieuchronna przeszkoda, nie będę się ociągał nigdy od wykonania obowiązków moich, i że z powierzonej mi własności polowej każdego czasu zdam sprawę.

Tak mi Panie Boże dopomóż!

Motywa

do projektu ustawy o ochronie własności polowej.

Wszystkie sprawozdania, jakie z poszczególnych krajów zostały przedłożone o obowiązujących dotąd przepisach, tyczących się ochrony własności polowej, zgadzają się na to, że te przepisy nie wymagają wprawdzie zmian zasadniczych, ale że ich uzupełnienie stało się konieczną potrzebą.

Jako najważniejsze zostały uznane, następujące uzupełnienia zestawione w załączonym projekcie:

1) §. 23 ustawy o ochronie własności polowej z 30. stycznia 1860 (Dz. p. p. L. 28) określa jako przestępstwa polowe takie naruszenia albo uszkodzenia własności polowej, które nie podpadają pod postanowienia powszechnego kodeksu karnego.

Wydarzają się atoli na łanach często czyny i zaniechania, z których istoty wynika zazwyczaj nadwyrężenie albo uszkodzenie własności polnej, które zatem narażają ją na niebezpieczeństwo, a częstokroć nawet naruszają lub uszkadzają, a pomimo to dowód rzeczywistej szkody, albo jest wcale niemożebnym, albo też tylko z trudnością kosztami i zachodami może być przeprowadzony.

Do tego rodzaju czynów i zaniechań, albo nie dają się zastosować wcale przepisy ustawy o ochronie polowej z dnia 30. stycznia 1860, albo też zastosowanie wymaga poprzednich uciążliwych dochodzeń, i z tego powodu ustawa ta była pod niejednym względem bezskuteczną.

Dawniejsze policyjno-polowe przepisy pojedynczych krajów, na które się odwołuje §. 24 ustawy z dnia 30. stycznia 1860 zamieszczają wprawdzie różne policyjno-polowe zarządzenia i zakazy, większość jednak takowych poszła w zapomnienie, albo istnieje w formie nie dającej się już zastosować.

Na te to jednak czyny i zaniechania bezustannie skarzą się gospodarzy wiejscy wszystkich prawie krajów Monarchii, ponieważ im z powodu niedostatków w ustawodawstwie, z bardzo małym skutkiem można było tylko zaradzić.

Te czynności i zaniechania zostały wyliczone na podstawie sprawozdań w §§. 2. do 11. projektu a jak najdokładniejsze ich zestawienie zdawało się potrzebnem aby ułatwić czuwanie nad niemi gminom i straży polowej.

Zresztą szczegółowo wyliczone tutaj policyjno-polowe przekroczenia są porozrzucane w dawniejszych rozporządzeniach i stanowią treść większej części ustaw o policyi polowej tych krajów, w których gospodarstwo rolne większą się cieszy opieką.

Postanowienia, że co do niektórych z nich może zwierzchność gminna pozwolić na wyjątki w miarę stosunków miejscowych, lub że ich istnienie musi poprzedzić należycie ogłoszony nakaz albo zakaz, a w szczególności, że dochodzenie co do nich nie ma być zarządzone z urzędu, ale tylko na żądanie poszkodowanego albo na doniesienie strażnika polowego, lub też innego organu publicznego nadzoru, tudzież niskie grzywny umożebnia postępowanie odpowiednie istocie tych wypadków, a jednak zabezpiecza dostatecznie własność polową.

2) Powszechnem było życzeniem, aby na przekroczenia najczęściej się zdarzające, przedewszystkiem zaś na te, których powodem jest szkoda zdziałana przez zwierzęta domowe, albo przez wejście na cudzy grunt, ustanowić stałe kwoty grzywien, odpowiadające czynnikom, od których głównie zależy wielkość szkody, a które łatwo obliczać się dają.

Tego rodzaju postanowienia co do grzywien ułatwiają zastosowania ustawy wbijają się w pamięć ludności wiejskiej i działają skuteczniej dla zapobiegania przestępstwom polowym, aniżeli ustanowienie kar pozostawiające znaczną przestrzeń, pomiędzy najniższym a najwyższym wymiarem kary. Z tego też powodu nowsze ustawodawstwo z korzyścią znów przyjmuje tę właściwość dawniejszych ustaw.

3) Jak wiadomo z doświadczenia, największa ilość szkód, pochodzi stąd, że rodzice i służbodawcy przy dawaniu rolniczych poleceń i rozkazów, w szczególności co do nadzoru nad bydłem i co do paszenia takowego, zaniedbują dawać potrzebne przestrogi. Samo odszkodowanie bowiem, które zresztą z trudnością otrzymać można, nie wystarcza, aby w tych stosunkach utrzymać konieczny porządek, przeto wypowiedziano (w §. 15) karygodność tego zaniedbania.

4) Projekt przyjmuje za zasadę obowiązek gmin i obszarów dworskich, do utrzymania stróżów polowych, pozwala jednak na wyjątki od tej zasady tam, gdzie są szczególne do tego powody. Pytanie czy koszta, które będą miały gminy i obszary dworskie z powodu utrzymywania straży polowej wynagrodzą się spodziewanemi korzyściami, będzie w każdym wypadku z osobna badane ze względu na różnorodne miejscowe stosunki.

W niektórych okolicach można by wspólnie kilka gmin zobowiązać do utrzymywania strażnika polowego. Albo też w niektórych razach mogłoby się okazać pożytecznem używanie straży lasowej do ochrony pól, lub też towarzystw mniejszych właścicieli, mających razem najmniej 50 hektarów pola.

5. Wobec praw, które już dotychczasowe ustawodawstwo przyznaje straży polowej a względnie właścicielowi do ochrony własności rolnej, okazała się ze względów gospodarskich i policyjnych potrzeba unormowania prawa grabienia lub zajmowania bydła.

Zresztą uwzględniano w projekcie zasady ustawy z dnia 16. czerwca 1872 Dz. p. p. Nr. 84. o ustanowieniu tego rodzaju straży i o jej prawach.

6. Ustawa gminna (a względnie rozporządzenie ministerstwa spraw wewnętrznych z dnia 7. kwietnia 1867 L. 1442) przekazała gminom policyę polową i dochodzenie, tudzież karanie przestępstw polowych. Za utrzymaniem tego urządzenia przemawia ta okoliczność, że z trudnością przychodziłoby poszkodowanemu udawać się pod tym względem do oddalonych sądów i starostw powiatowych, osobliwie wobec tego, że te urzędy są przeciążone innemi sprawami.

W ten sposób byłoby wiele przestępstw polowych nie ukaranych, a w szczególności wielu poszkodowanych nie otrzymałoby odszkodowania, jeżeliby to odszkodowanie przynajmniej pod pewnemi przewidzieć się dającemi warunkami nie było równocześnie oznaczone w orzeczeniu.

Ze względu na tę kompetencyę gmin do ustanowiania kar, zmodyfikowano odpowiednio dotyczące postanowienia, powyżej przytoczonego rozporządzenia. W szczególności uzupełniono je postanowieniami o toku postępowania karnego, tudzież o podawaniu rekursów. Gdy zresztą zwierzchności gminne wykonują władzę karną tylko w przekazanym zakresie działania, przeto w razie potrzeby, może polityczna władza powiatowa w miarę ustawy gminnej ustanowić inny organ gdyby zwierzchność gminna wykroczyła przeciw swym obowiązkom, albo ich nie wykonała.

7. Rozumie się samo przez się, że orzeczenie o zwrocie szkody ma także zawierać postanowienie o wydatkach, jakie pociągnęło za sobą zajęcie i utrzymywanie zajętego bydła jakoteż możebne oszacowanie szkody, pomimo, że tego postanowienia nie było w dotychczasowej w ustawie.

8. Używanie sądowych rzeczoznawców, gdzie takowi istnieją, do szacowania szkód polowych, opiera się na dotychczasowym zwyczaju, potwierdzonym reskryptem Ministerstwa rolnictwa z dnia 16. sierpnia 1870 L. 3989.

9. Jako wadę dotychczasowego ustawodawstwa uważać należy, że karne pieniądze wpływają do funduszu, nie mającego nic wspólnego z pojedynczemi gminami.

   Jeżeli gminy mają energiczniej jak dotąd występować w sprawach ochrony pól, to pieniądze karne powinny być przeznaczone dla nich a względnie dla ich ubogich.

We wszystkich innych postanowieniach zatrzymał projekt w głównych zarysach zasady dotychczasowych ustaw.